

Instrukcja

Polityka NCN dotycząca otwartego dostępu do publikacji

Wersja 1.0

Październik 2021

Spis treści

Stosowane skróty.....	3
Najważniejsze pojęcia	4
1. Otwarty dostęp (<i>Open Access</i>).....	5
2. Przesłanki wprowadzenia wymogów w zakresie otwartego dostępu	5
3. Plan S	6
4. Rodzaje publikacji objętych obowiązkiem otwartego dostępu	6
5. Rodzaje udostępnianych manuskryptów	6
6. Ścieżki otwartego dostępu w polityce NCN	6
7. Strategia Zachowania Praw Autorskich (ang. <i>Rights Retention Strategy</i>) w ramach ścieżki 2	8
8. Licencje, na jakich należy udostępniać prace	8
9. Trwały identyfikator.....	8
10. Koszty APC (<i>Article Processing Charges</i>).....	9
11. Koszty kwalifikowalne (+) i niekwalifikowalne (-).....	9
12. Sprawdzanie zgodności czasopisma z polityką NCN – „Journal Checker Tool”	9
13. Otwarty dostęp a publikowanie w wydawnictwach stosujących najwyższe standardy jakości.....	11
14. Otwarty dostęp a publikowanie w najważniejszych czasopismach międzynarodowych (w tym np. „Nature”, „Science”, „Cell”)	11
15. Obowiązek udostępniania podstawowego zestawu danych powiązanych z publikacjami	12
16. Kontakt.....	12
17. Przydatne linki	12

Stosowane skróty

AAM – Author Accepted Manuscript

APC – Article Processing Charges

CC – Creative Commons

CC0 (4.0) – Creative Commons – No Rights Reserved (wersja 4.0)

CC-BY (4.0) – Creative Commons – Attribution (wersja 4.0)

CC-BY-SA (4.0) – Creative Commons – Attribution – ShareAlike (wersja 4.0)

CC-BY-ND (4.0) – Creative Commons – Attribution – NoDerivatives (wersja 4.0)

DOAJ – Directory of Open Access Journals

JCT – Journal Checker Tool

RRS – Rights Retention Strategy

VoR – Version of Record

Najważniejsze pojęcia

Article Processing Charges (APC): koszty opublikowania pracy w otwartym dostępie w czasopismach

Author Accepted Manuscript (AAM): ostateczna, stworzona przez autora wersja manuskryptu obejmująca wszelkie zmiany dokonane po recenzji i zaakceptowana przez czasopismo do publikacji

czasopisma i platformy otwartego dostępu: czasopisma i platformy oferujące bezpłatny dostęp do publikacji, zarejestrowane lub będące w trakcie rejestracji w [Directory of Open Access Journals](#)

czasopisma hybrydowe: czasopisma, które publikują artykuły zarówno w modelu otwartego dostępu, jak również w modelu tradycyjnym, w ramach płatnej subskrypcji czasopism

czasopisma subskrypcyjne: czasopisma, które publikują artykuły dostępne w ramach płatnej subskrypcji czasopism (zarówno gdy artykuły płatne stanowią całość lub część publikowanych prac w czasopiśmie)

czasopisma transformacyjne: czasopisma subskrypcyjne (w tym hybrydowe), które zobowiązały się do przekształcenia w czasopisma otwartego dostępu (więcej zob.: [link](#))

Directory of Open Access Journals (DOAJ): baza międzynarodowych recenzowanych czasopism otwartego dostępu założona w 2003 roku (więcej zob.: [link](#))

Journal Checker Tool (JCT): narzędzie dostarczane przez cOAlition S umożliwiające weryfikację czy czasopismo jest zgodne z polityką otwartego dostępu danej agencji i wskazujące na ścieżkę / ścieżki, w ramach której / których ta zgodność występuje (więcej zob.: [Sprawdzanie zgodności czasopisma z polityką NCN - Journal Checker Tool](#))([link do Journal Checker Tool](#))

licencje Creative Commons: licencje prawne pozwalające zastąpić tradycyjny model „Wszystkie prawa zastrzeżone” zasadą „Pewne prawa zastrzeżone” przy jednoczesnym poszanowaniu zasad prawa autorskiego (więcej zob.: [Licencje, na jakich należy udostępniać prace](#))

Polityka NCN dot. otwartego dostępu: „Polityka Narodowego Centrum Nauki dotycząca otwartego dostępu do publikacji” przyjęta w 2020 roku, obowiązująca dla umów grantowych podpisanych po 1 stycznia 2021 roku ([link](#))

postprint: zob: *Author Accepted Manuscript*

umowy transformacyjne: porozumienia zawierane pomiędzy wydawnictwami i określonymi instytucjami (np. konsorcjami krajowymi lub regionalnymi, bibliotekami), na mocy których część środków przeznaczanych na subskrypcje jest przekierowywana na zapewnienie wsparcia publikowania w otwartym dostępie przez autorów afiliowanych w instytucjach objętych tym porozumieniem

Strategia Zachowania Praw Autorskich (Rights Retention Strategy, RRS): strategia mająca na celu ochronę prawa własności intelektualnej naukowców do publikacji, umożliwiając tym samym zachowanie prawa do decydowania przez autora o publikowaniu wyników swoich badań bez embarga czasowego narzuconego przez wydawcę (więcej zob.: [Strategia Zachowania Praw Autorskich](#))

trwały identyfikator (Persistent Identifier, PID): sekwencja znaków umożliwiająca jednoznaczne i trwałe identyfikowanie obiektu, z którym jest powiązana (powszechnie stosowanym trwałym identyfikatorem jest np. DOI)

Version of Record (VoR): wersja manuskryptu opublikowana w czasopiśmie z zestawem czcionek i grafiką odpowiadającą systemowi identyfikacji wizualnej czasopisma

1. Otwarty dostęp (*Open Access*)

Zgodnie z „Polityką Narodowego Centrum Nauki dotyczącą otwartego dostępu do publikacji” z dnia 27 maja 2020¹, otwarty dostęp polega na udostępnianiu w postaci cyfrowej publikacji w periodykach naukowych upowszechniających wyniki badań finansowanych ze środków publicznych w celu ich bezpłatnego wykorzystania przez innych naukowców, studentów, przedsiębiorców czy szerzej – społeczeństwo.

Otwarty dostęp oznacza nie tylko darmowy dostęp do publikacji, ale również możliwość powielania, rozpowszechniania i dowolnego wykorzystania treści, zgodnie z warunkami licencji CC-BY (*Creative Commons*, uznanie autorstwa). Jedynym warunkiem jest oznaczenie autora pracy, źródła pochodzenia oraz zastosowanej licencji.

Polityka NCN dot. otwartego dostępu obejmuje wszystkie rodzaje publikacji naukowych z wyjątkiem monografii, rozdziałów w monografiach i recenzowanych utworów zebranych.

2. Przesłanki wprowadzenia wymogów w zakresie otwartego dostępu

Zgodnie z „Polityką Narodowego Centrum Nauki dotyczącą otwartego dostępu do publikacji” z dnia 27 maja 2020², w umowach grantowych zawieranych po 1 stycznia 2021 r.³ umieszczony jest obowiązek, by wszystkie prace (z wyjątkiem monografii, rozdziałów w pracach zbiorowych i recenzowanych utworów zebranych) stanowiące rezultaty projektów finansowanych przez NCN były publikowane w otwartym dostępie. Wprowadzenie tego obowiązku wynikało z kilku przesłanek:

1. uznania, że wydawnictwa nie mogą ograniczać praw naukowców do swobodnego dysponowania rezultatami ich prac,
2. dążenia do wzmocnienia wpływu badań realizowanych przez polskie jednostki naukowo-badawcze,
3. dążenia do zwiększenia widoczności i cytowalności naukowców afiliowanych w polskich jednostkach naukowo-badawczych,
4. dążenia do zapewnienia szerokiego międzynarodowego dostępu do wyników badań finansowanych z krajowych środków publicznych,
5. braku akceptacji dla praktyk związanych z tzw. *double-dipping*, czyli osiągnięcia przez wydawnictwa dochodów z dwóch źródeł środków publicznych.

Działania w zakresie otwartego dostępu są realizowane przez NCN we współpracy z [cOAlition S](#), [Science Europe](#), a także w ramach Partnerstwa Europejskiego „[European Open Science Cloud](#)”. NCN działa spójnie w obszarze otwartej nauki z innymi agencjami europejskimi finansującymi badania naukowe, m.in. [Komisji Europejskiej](#) (w tym [ERC](#)), [NWO](#), [Wellcome Trust](#). W ten sposób, NCN chce zapewnić, że wysokiej jakości badania finansowane ze środków publicznych, będą upowszechniane międzynarodowo zgodnie ze stosowanymi praktykami.

¹ Zarządzenie nr 38/2020 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki w sprawie ustalenia „Polityki Narodowego Centrum Nauki dotyczącej otwartego dostępu do publikacji” z dnia 27 maja 2020, https://www.ncn.gov.pl/sites/default/files/pliki/zarzadzenia-dyrektora/zarzadzenieDyr-38_2020.pdf#page=2.

² Ibidem.

³ Umowy dotyczą konkursów ogłoszonych po 15 czerwca 2020 r.

3. Plan S

Jest to zbiór zasad dotyczących publikowania wyników badań w otwartym dostępie. NCN został sygnatariuszem Planu S w 2018 roku. Zasady Planu S zostały opisane na [stronie cOAlition S](#).

4. Rodzaje publikacji objętych obowiązkiem otwartego dostępu

Obowiązek publikowania w otwartym dostępie wszystkich prac stanowiących rezultat projektów badawczych finansowanych ze środków NCN został umieszczony w umowach grantowych zawieranych po 1 stycznia 2021 r³. Obowiązek ten dotyczy wszystkich konkursów organizowanych przez NCN na realizację projektów lub działań badawczych (w tym konkursu „Miniatura”). Obowiązkiem publikacji w otwartym dostępie są objęte wszystkie publikacje naukowe z wyjątkiem monografii, rozdziałów w pracach zbiorowych oraz recenzowanych utworów zebranych.

Obowiązek udostępniania prac w *Open Access* został wprowadzony do umów na podstawie „Polityki Narodowego Centrum Nauki dotyczącej otwartego dostępu do publikacji” przyjętej w 2020 r. ([link](#)).

5. Rodzaje udostępnianych manuskryptów

Author Accepted Manuscript (AAM) to ostateczna, stworzona przez autora wersja manuskryptu, która obejmuje wszelkie zmiany dokonane po recenzji i została zaakceptowana do publikacji przez czasopismo. Inne nazwy: *postprint*, zaakceptowany manuskrypt autora.

Version of Record (VoR) jest wersją manuskryptu opublikowaną w czasopiśmie z zestawem czcionek i grafiką odpowiadającą systemowi identyfikacji wizualnej czasopisma. Inne nazwy: wersja opublikowana lub pdf wydawcy.

6. Ścieżki otwartego dostępu w polityce NCN

Prace stanowiące rezultaty projektów finansowanych przez NCN należy udostępnić w ramach jednej z trzech ścieżek zgodnych z Planem S. Ścieżki te zostały opisane szczegółowo w „[Polityce NCN dotyczącej otwartego dostępu do publikacji](#)” na s. 3-4.

Ścieżki publikacyjne zgodne z tą polityką obejmują:

- a) prace opublikowane w czasopismach typu *full open access* (zarejestrowanych lub w trakcie rejestracji w Directory of Open Access Journals, [DOAJ](#));
- b) udostępnione w repozytorium manuskrypty ([AAM](#) lub [VoR](#)) artykułów opublikowanych w czasopismach subskrypcyjnych;
- c) prace opublikowane w czasopismach transformacyjnych lub czasopismach objętych umową transformacyjną (są to czasopisma hybrydowe, które zobowiązały się do przekształcenia w czasopisma typu *full open access*).

W tabeli poniżej porównano trzy ścieżki w oparciu o rodzaj udostępnionego manuskryptu, licencje praw autorskich, jakie należy zastosować, a także kwalifikowalność kosztów.

	Ścieżka 1	Ścieżka 2	Ścieżka 3
Rodzaj czasopisma	Full-open access	Subskrypcyjne	Transformacyjne, objęte licencją w ramach umowy transformacyjnej
Rodzaj udostępnionego manuskryptu	Praca opublikowana na stronie internetowej czasopisma + ewentualnie wersja AAM/VoR udostępniona w repozytorium	AAM lub VoR udostępnione w repozytorium	Praca opublikowana na stronie internetowej czasopisma + ewentualnie wersja AAM/VoR udostępniona w repozytorium
Embargo czasowe na AAM	Nie dotyczy, jeśli praca została opublikowana przez wydawcę zgodnie z wymogami ścieżki 1	Brak embargo – AAM musi zostać udostępnione w momencie ukazania się publikacji on-line na stronie czasopisma	Nie dotyczy, jeśli praca została opublikowana przez wydawcę zgodnie z wymogami ścieżki 3
Wymagane licencje (więcej o licencjach tutaj)	CC-BY 4.0 (uznanie autorstwa)	CC-BY 4.0 (uznanie autorstwa) (przynajmniej AAM lub VoR)	CC-BY 4.0 (uznanie autorstwa) lub CC-BY-SA 4.0 (uznanie autorstwa – na tych samych warunkach)
	możliwość zastosowania licencji CC-BY-ND (uznanie autorstwa bez utworów zależnych)		
Kwalifikowalne koszty wydawnicze	Article Processing Charges (APC)	Koszty są niekwalifikowalne	Article Processing Charges (APC) (pod warunkiem, że praca została przyjęta do druku lub opublikowana do 31 grudnia 2024 r.)
Inne warunki	Brak	Repozytorium, w którym zostanie umieszczony manuskrypt (AAM lub VoR), musi być zarejestrowane w openDOAR	Koszty są kwalifikowalne do 31 grudnia 2024 r. Czasopismo musi być objęte umową umieszczoną na liście ESAC Licencje Wirtualnej Biblioteki Nauki na 2021 rok są dostępne tutaj Lista czasopism transformacyjnych jest dostępna tutaj

7. Strategia Zachowania Praw Autorskich (ang. *Rights Retention Strategy*) w ramach ścieżki 2

Strategia Zachowania Praw Autorskich (*Rights Retention Strategy*, RRS) chroni prawa naukowców do swobodnego dysponowania wytworzonymi przez nich pracami, stanowiącymi intelektualną twórczość autorów. Strategia zabezpiecza prawa autorów poprzez wprowadzenie do manuskryptów składanych do wydawnictw klauzuli o następującym brzmieniu:

"This research was funded in whole or in part by [Funder] [Grant number]. For the purpose of Open Access, the author has applied a CC-BY public copyright licence to any Author Accepted Manuscript (AAM) version arising from this submission".

Zgłoszenie klauzuli do wydawnictwa powinno poprzedzać zawarcie z nim umowy. Stąd też rekomendujemy umieszczenie jej w sekcji *Acknowledgements* manuskryptu oraz w tzw. *cover letter* przy składaniu pierwszej wersji pracy. Klauzulę tę należy umieścić na wersji AAM prac stanowiących rezultat projektów finansowanych przez NCN.

Więcej o *Rights Retention Strategy*:

- [Helping researchers retain rights and share their work Open Access](#),
- cOAlition S: [The Rights Retention Strategy and publisher equivocation: an open letter to researchers](#).

8. Licencje, na jakich należy udostępniać prace

- NCN zaleca korzystanie z licencji Creative Commons Attribution **CC-BY 4.0. (uznanie autorstwa)**⁴,
- w przypadku czasopism objętych umowami transformacyjnymi dopuszcza się stosowanie licencji **CC-BY-SA 4.0. (uznanie autorstwa-na tych samych warunkach)**⁵,
- istnieje możliwość zastosowania licencji **CC-BY-ND 4.0 (uznanie autorstwa-bez utworów zależnych)**⁶ dla prac opublikowanych zgodnie ze ścieżką 1, 2 lub 3,
- dane stanowiące podstawę publikacji należy udostępniać na licencji **CC0 4.0**⁷.

Udostępnione prace powinny zawierać wyraźną (graficzną, literalną) informację o licencji, jaka została w nich zastosowana, aby inni użytkownicy wiedzieli na jakich zasadach mogą z nich korzystać.

9. Trwały identyfikator

Każda praca wydana w otwartym dostępie (zarówno wersja VoR, jak i AAM) powinna posiadać trwały identyfikator. NCN sugeruje korzystanie z powszechnie uznanych identyfikatorów (rekomendowane jest [DOI](#)), które są odczytywane maszynowo. Trwały identyfikator ma

⁴ Zgodnie z licencją CC-BY 4.0. pracę można kopiować i rozpowszechniać w dowolnym medium i formacie, dla dowolnego celu (również komercyjnego); jednocześnie, należy odpowiednio oznaczyć wykorzystywaną pracę poprzez wskazanie jej autora / autorów, podanie informacji licencyjnej, odnośnika do pracy, a także noty o wyłączeniu odpowiedzialności.

⁵ Licencja CC-BY-SA 4.0. pozwala na przetwarzanie pracy z zastrzeżeniami dotyczącymi licencji CC-BY oraz pod warunkiem, że praca zostanie udostępniona na takiej samej licencji co oryginał.

⁶ Licencja CC-BY-ND 4.0. zachowuje warunki CC-BY z dodatkowym zastrzeżeniem, że nie można rozpowszechniać zmodyfikowanych treści powstałych na bazie oryginalnej pracy.

⁷ Licencja CC0 przekazuje dane do domeny publicznej, autor na jej mocy zrzeka się praw do danych wynikających z prawa autorskiego, ale w zakresie dozwolonym przez prawo danego kraju; licencja nie wpływa na prawa z patentu, czy też prawa do wizerunku lub prywatności.

umożliwić znajdowanie i łatwy dostęp do pracy. Jeśli wersja zdeponowana w repozytorium i wersja opublikowana są osobnymi wersjami (AAM i VoR), powinny mieć osobne identyfikatory.

10. Koszty APC (*Article Processing Charges*)

APC to koszty opublikowania pracy w otwartym dostępie w czasopiśmie. Wysokość kosztów APC jest różna w zależności od czasopisma. Koszty te powinny być wyraźnie wskazane na stronie internetowej czasopisma. W NCN koszty APC są kwalifikowalne w przypadku ścieżki 1 i ścieżki 3 (więcej o ścieżkach: [7. Ścieżki otwartego dostępu w polityce NCN](#)). Kosztów APC można uniknąć w ramach ścieżki 2. Wówczas praca publikowana jest w zamkniętym (płatnym) dostępie, a manuskrypt (AAM) jest udostępniany w repozytorium w momencie opublikowania pracy przez wydawcę.

11. Koszty kwalifikowalne (+) i niekwalifikowalne (-)

Ścieżka publikacyjna	Koszty złożenia artykułu do czasopisma	Koszty APC	Dodatkowe koszty wydawnicze związane z redakcją publikacji
Ścieżka 1 Publikacja w czasopiśmie typu <i>full Open Access</i>	-	+	-
Ścieżka 2 Czasopismo subskrypcyjne (w tym hybrydowe), manuskrypt (AAM lub VoR) udostępniony w repozytorium	-	-	-
Ścieżka 3 Czasopismo transformacyjne, objęte umową transformacyjną	-	+	-

pod warunkiem, że praca została przyjęta do druku lub opublikowana do 31 grudnia 2024 r.

Powyższe koszty kwalifikowalne (APC) można pokryć w ramach kategorii dodatkowych **kosztów pośrednich Open Access** stanowiących 2% kosztów bezpośrednich projektu oraz **z pozostałych kosztów pośrednich projektu**. Z **kosztów bezpośrednich** można pokryć koszty usług, związanych z przygotowaniem tekstu do jego złożenia do redakcji (np. korekty językowej), realizowanych przez inne podmioty niż wydawnictwo, w którym został złożony manuskrypt. **Niekwalifikowane** (z kosztów bezpośrednich i pośrednich) są koszty opłat wydawniczych (np. redakcyjnych, translatorskich, edytorskich, odbitek, kolorowych rysunków w wersji drukowanej, *submission fees*). NCN nie akceptuje opłat na rzecz czasopism zamkniętych i hybrydowych (o ile te ostatnie nie są objęte umowami transformacyjnymi). Przyjęcie przez NCN polityki dotyczącej otwartego dostępu wynika z założenia, że prace finansowane ze środków publicznych powinny być dostępne publicznie, oraz ze sprzeciwu wobec osiągania przez wydawnictwa czasopism dochodów z podwójnych źródeł: z subskrypcji oraz opłat publikacyjnych.

12. Sprawdzanie zgodności czasopisma z polityką NCN – „Journal Checker Tool”

Przy tworzeniu strategii publikacyjnej w projekcie warto korzystać z narzędzia „[Journal Checker Tool](#)”, które wskazuje, czy dane czasopismo jest zgodne z polityką otwartego dostępu NCN, a także w ramach której ścieżki ta zgodność występuje. „Journal Checker Tool” wykazuje zgodność w ramach następujących kategorii:

Rezultat wyszukiwania w „Journal Checker Tool”	Zgodność ze ścieżką Polityki NCN dot. otwartego dostępu	Dodatkowe wyjaśnienia
Full Open Access	Ścieżka 1	<ul style="list-style-type: none"> koszty APC są kwalifikowalne; autor musi się upewnić, że praca zostanie udostępniona na licencji CC-BY⁸; dopuszczane jest zastosowanie licencji CC-BY-ND⁹
Self-archiving	Ścieżka 2	<ul style="list-style-type: none"> czasopismo jest hybrydowe lub transformacyjne / objęte umową transformacyjną; po opublikowaniu pracy przez wydawnictwo, można zdeponować wersję AAM w repozytorium na licencji CC-BY⁸, bez embarga czasowego (wersja VoR będzie dostępna odpłatnie na stronie czasopisma); w przypadku jeśli wydawnictwo nie zgodzi się na zniesienie embarga mimo podjętych przez autora negocjacji (w tym wskazania, że jest to wymów umowy agencji finansującej badania) należy skontaktować się z NCN; koszty APC w ramach tej ścieżki są niekwalifikowane; dopuszczane jest zastosowanie licencji CC-BY-ND⁹
Compliance through self-archiving using rights retention	Ścieżka 2	<ul style="list-style-type: none"> czasopismo jest hybrydowe lub transformacyjne / objęte umową transformacyjną; w ramach tej ścieżki koszty APC są niekwalifikowane; sugerujemy, by składając manuskrypt do czasopisma zawierać w <i>Acknowledgements</i> i w tzw. <i>cover letter</i>, następującą klauzulę RRS: "This research was funded in whole or in part by [Funder] [Grant number]. For the purpose of Open Access, the author has applied a CC-BY public copyright licence to any Author Accepted Manuscript (AAM) version arising from this submission"; autor musi się upewnić podpisując umowę z wydawcą, że prawa autorskie zostaną zachowane przez autora manuskryptu (w przypadku gdy umowa przenosi prawa autorskie, należy wskazać w wydawnictwie, że umowa grantowa, z której finansowane są badania, narzuca obowiązek zachowania praw autorskich przez autora; w przypadku braku zgody wydawcy, należy skontaktować się z NCN); po opublikowaniu pracy przez wydawnictwo, można zdeponować wersję AAM w repozytorium na licencji CC-BY⁸, bez embarga czasowego (wersja VoR będzie dostępna odpłatnie na stronie czasopisma); w przypadku jeśli wydawnictwo nie zgodzi się na zniesienie embarga mimo podjętych przez autora negocjacji (w tym wskazania, że jest to wymów umowy agencji finansującej badania) należy skontaktować się z NCN; dopuszczane jest zastosowanie licencji CC-BY-ND⁹
Transformative Journal	Ścieżka 3	<ul style="list-style-type: none"> koszty APC są kwalifikowalne; autor musi upewnić się, że praca zostanie udostępniona na licencji CC-BY⁸ lub CC-BY-SA¹⁰; dopuszczane jest zastosowanie licencji CC-BY-ND⁹
Transformative Agreement	Ścieżka 3	<ul style="list-style-type: none"> należy się upewnić, że instytucja, w której afiliowany jest autor korespondencyjny, została objęta licencją w ramach umowy transformacyjnej (lista krajowych umów transformacyjnych, w tym licencji konsorcyjnych jest dostępna tutaj); koszty APC są kwalifikowalne; autor musi się upewnić, że praca zostanie udostępniona na licencji CC-BY⁸ lub CC-BY-SA¹⁰; dopuszczane jest zastosowanie licencji CC-BY-ND⁹

⁸ zalecana domyślnie: CC-BY 4.0

⁹ zalecana domyślnie: CC-BY-ND 4.0

¹⁰ zalecana domyślnie: CC-BY-SA 4.0

Wszystkie prace opublikowane w czasopiśmie znajdujących się na liście „[Journal Checker Tool](#)”, zgodnie ze wskazanymi w tym narzędziu zasadami zgodności dla danego czasopisma, zostaną uznane przez NCN w zakresie wymogu otwartego dostępu (także w przypadku nieaktualnych informacji w tym narzędziu).

13. Otwarty dostęp a publikowanie w wydawnictwach stosujących najwyższe standardy jakości

NCN wspiera standardy doskonałości naukowej. Prace stanowiące rezultaty projektów należy publikować w wydawnictwach funkcjonujących w obiegu międzynarodowym i zapewniających rzetelny proces oceny merytorycznej. Publikacje dołączane do raportów końcowych stanowią przedmiot eksperckiej oceny merytorycznej. Na ich podstawie Zespół ekspertów podejmuje decyzję o rozliczeniu projektu.

Przy wysyłaniu artykułu do wydawnictwa należy zwracać uwagę m.in. na skład zespołu redakcyjnego, a także na opis systemu recenzowania. Prace opublikowane w czasopiśmie drapieżnych nie będą mogły stanowić podstawy rozliczenia projektu: [List Dyrektora NCN ws. „drapieżnych czasopism” \(predatory journals\)](#).

14. Otwarty dostęp a publikowanie w najważniejszych czasopiśmie międzynarodowych (w tym np. „Nature”, „Science”, „Cell”)

Przyjęcie trzech opcjonalnych ścieżek publikacyjnych w ramach Planu S ma zapewnić naukowcom swobodę w wyborze czasopisma, w których opublikują wyniki badań, a także zachowanie przez nich praw autorskich do wytworzonych przez siebie prac naukowych poprzez zastosowanie [Strategii Zachowania Praw Autorskich](#) (*Rights Retention Strategy*, RRS).

Najwięksi wydawcy międzynarodowi publikują prace, które zawierają klauzulę RRS. Należą do nich: Elsevier, American Chemical Society, Taylor & Francis, Wiley, IEEE, Springer Nature (w tym: Nature Publication Group). Klauzule te są wykorzystywane zarówno w naukach ścisłych, o życiu, jak i humanistycznych i społecznych¹¹.

Szczegółowe informacje wskazujące na to, którą [ścieżkę otwartego dostępu](#) można zastosować w danym czasopiśmie, są prezentowane przez „[Journal Checker Tool](#)”. Prace opublikowane w czasopiśmie z listy „Journal Checker Tool”, zgodnie z zasadami przedstawionymi tam dla danego czasopisma, zostaną uznane przez NCN w zakresie wymogu otwartego dostępu.

Do czasopism umieszczonych w „Journal Checker Tool” należą m.in. czasopisma subskrypcyjne, przykładowo: „Nature”, „Quarterly Journal of Economics”, „Science”, „Cell”, „Journal of Political Economy”, „Lancet”, „Physical Review Letters”.

„Journal Checker Tool” wskazuje na ścieżkę, w ramach której występuje zgodność z Polityką NCN dot. otwartego dostępu. **Przykładowo, „Nature” jest czasopiśmie transformacyjnym, a zatem zgodnym ze ścieżką 3. Ponadto, warunki polityki otwartego dostępu NCN spełnia wersja AAM udostępniona zgodnie z [Rights Retention Strategy, RRS](#) (ścieżka 2). Również „Science”, według informacji podanych w „[Journal Checker Tool](#)”, jest zgodne ze ścieżką 2 uwzględniającą RRS.**

¹¹ R. Mounce, *Observing the success so far of the Rights Retention Strategy*, dostęp: <https://www.coalition-s.org/blog/observing-the-success-so-far-of-the-rights-retention-strategy/>

W sytuacji jeśli, po wyczerpaniu wszelkich możliwych działań po stronie autora, wydawnictwo będzie próbowało zastosować praktyki mające na celu wymuszenie przeniesienia praw autorskich, prosimy o [kontakt](#) z NCN w celu wypracowania optymalnych rozwiązań z punktu widzenia realizacji projektu, a także interesów autora / autorów.

15. Obowiązek udostępniania podstawowego zestawu danych powiązanych z publikacjami

W umowach grantowych zawieranych po 1 stycznia 2021 r.³ dane będące podstawą publikacji naukowych stanowiących efekt realizacji projektów finansowanych przez NCN powinny być rzetelnie udokumentowane w sposób spełniający zasady maszynowego lub manualnego wyszukiwania, dostępności, interoperacyjności i ponownego użycia (tzw. FAIR Data). Tam gdzie to możliwe, dane te powinny być udostępniane w repozytorium, zgodnie z warunkami licencji Creative Commons Public Domain ([licencja CC0](#)). Należy zastosować standardy cytowania danych zawarte w „[Declaration of Data Citation Principles by FORCE 11](#)” oraz na zasadach zawartych w „[TOP Guidelines](#)”. Metadane opisujące zestaw danych muszą spełniać wytyczne [OpenAIRE](#).

16. Kontakt

Dr Aneta Pazik-Aybar
Mail: aneta.pazik-aybar@ncn.gov.pl
Tel. + 48 12 341 91 78

17. Przydatne linki

1. [Polityka NCN dotycząca otwartego dostępu do publikacji](#)
2. [Journal Checker Tool](#) – narzędzie służące sprawdzaniu zgodności czasopisma z Polityką NCN dot. otwartego dostępu
3. [FAQ: Open access – najczęściej zadawane pytania](#)
4. [Plan S](#)